

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

SPRENDIMAS

DĖL D. J. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO

2016 m. liepos 20 d. Nr. 242-285

Vilnius

Lietuvos bankas gavo D. J. (toliau – pareiškėja) prašymą išnagrinėti vartojimo ginčą dėl AAS „BTA Baltic Insurance Company“, vykdančios veiklą per Lietuvoje įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) veiksmų, kuriais galėjo būti pažeistos pareiškėjos teisės.

N u s t a t y t a:

Pareiškėja kreipimesi į Lietuvos banką dėl ginčo nagrinėjimo nurodė, kad, pareiškėjos sutuoktiniui žuvus eismo įvykyje 2006 m., draudikas pareiškėjai su nepilnamete dukra mokėjo draudimo išmoką (negautas pajamas) periodinėmis išmokomis kas mėnesį, tačiau nuo 2016 m. draudikas pirmiau minėtų išmokų mokėjimą sustabdė dėl atliekamo audito. Pareiškėja kreipėsi į Lietuvos banką, prašydama įpareigoti draudiką atnaujinti periodinių draudimo išmokų mokėjimą. Papildomai pareiškėja prašo pirmiau minėtas išmokas indeksuoti. Pareiškėjos įsitikinimu, atliekamas auditas negali daryti įtakos pareiškėjos ir jos dukters teisei gauti draudimo išmoką ir juo labiau jos paneigti. Pareiškėja taip pat mano, kad periodinės išmokos privalo būti indeksuojamos dėl infliacijos ir kitų pokyčių, darančių įtaką pinigų vertei.

Draudikas atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi Lietuvos bankui patvirtino, kad administruoja žalos bylą dėl 2005 m. gruodžio 25 d. sukulto eismo įvykio, kurio metu pareiškėjos sutuoktinis patyrė sunkių sužalojimų ir 2006 m. sausio 5 d. mirė. Pareiškėjai buvo atlyginta turtinė ir neturtinė žala, kurią ji patyrė dėl sutuoktinio žūties. Draudikas, atsižvelgdamas į tai, kad žuvus sutuoktiniui pareiškėja neteko dalies šeimos pajamų ir našlaite liko mažametė sutuoktinių duktė, priėmė sprendimą pareiškėjai kompensuoti maitintojo netekimo išlaidas. Draudimo išmoka buvo apskaičiuota, įvertinus iki eismo įvykio ir po jo šeimos gaunamas pajamas. Draudimo išmokos dalys (109,84 Eur) pareiškėjos prašymu buvo mokamos periodiškai kas mėnesį. Paskutinis mokėjimas, kuriuo pareiškėjai buvo kompensuotos maitintojo netekimo išlaidos už 2015 m. gruodžio mėnesį, buvo atliktas 2016 m. sausio 21 d. Draudikas paaiškino, kad pareiškėjai buvo apskaičiuotas anuitetas ir mokėjimai buvo atliekami periodiškai.

Draudikas atkreipė dėmesį į tai, kad paskutinį kartą tik 2011 m. buvo gavęs informaciją apie tai, kokio dydžio pašalpos, netekus šeimos maitintojo, yra mokamos pareiškėjai ir jos dukrai. Dėl šios priežasties ir atsižvelgdamas į tai, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, išmokėjusi nukentėjusiosioms paskirtas pašalpas, į už eismo įvykį atsakingą asmenį ar jo draudiką įgauna atgręžtinio reikalavimo teisę dėl išmokėtų pašalpų gražinimo, draudikas nusprendė surinkti papildomą informaciją apie šiuo metu pareiškėjos gaunamų pašalpų dydį. Vis dėlto draudikas, remdamasis pareiškėjos kreipimesi nurodytais argumentais ir nekvėstionuodamas jos teisės į draudimo išmoką, dar kartą peržvelgė žalos bylos medžiagą ir priėmė sprendimą sustabdytą draudimo išmokų mokėjimą atnaujinti. Draudikas informavo, kad 2016 m. gegužės 19 d. į pareiškėjos atsiskaitomąją banko sąskaitą pervedė 659,04 Eur draudimo išmoką, apskaičiuotą už 2016 m. šešis mėnesius (sausį – birželį). Lietuvos banko žiniomis, pirmiau minėta aplinkybė pareiškėjos buvo patvirtinta.

Įvertinus draudiko atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi nurodytas aplinkybes ir pateiktus dokumentus, laikytina, kad draudikas patenkino dalį pareiškėjos reikalavimų, todėl, vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 26 straipsnio 1 punktu ir Taisyklių 57.1 papunkčiu, Lietuvos bankas nutraukė ginčo dalies dėl draudiko sprendimo sustabdyti periodinių draudimo išmokų mokėjimą pagrįstumo nagrinėjimą.

Draudikas pabrėžė, kad prievolė indeksuoti nukentėjusiam trečiajam asmeniui mokamas periodines išmokas nėra įtvirtinta jokiame draudimo bendrovių veiklą reglamentuojančiame norminiame teisės akte. Draudiko teigimu, išmokų indeksavimas yra SODROS prerogatyva, todėl jo priimtas sprendimas neindeksuoti periodiškai mokamų draudimo išmokų, netekus šeimos maitintojo, yra pagrįstas.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Išnagrinėjus pateiktus dokumentus bei šalių paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių ginčas iš esmės kilo dėl periodinių draudimo išmokų indeksavimo. Todėl nagrinėdamas tarp šalių kilusį ginčą Lietuvos bankas vertins, ar draudikas pagrįstai atsisako indeksuoti pareiškėjai mokamas periodines draudimo išmokas.

Vertinant pareiškėjos draudiko atžvilgiu keliamą reikalavimą dėl išmokų indeksavimo, pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintų Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 6 punkte nustatyta, kad eismo įvykio metu padarytos žalos dydis ir nukentėjusiems tretiesiems asmenims mokėtinos draudimo išmokos dydis nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymu, kitų teisės aktų nuostatomis ir atsižvelgiant į eismo įvykio dalyvių kaltės laipsnį dėl eismo įvykio, draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, nukentėjusio trečiojo asmens, apdraustojo pateiktus dokumentus dėl žalos, eismo įvykio aplinkybių ir eismo įvykio dalyvių atsakomybės, kitų taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus, leidžiančius nustatyti eismo įvykio aplinkybes ir padarytos žalos dydį.

Civilinio kodekso 6.288 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad su nukentėjusio asmens suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu susijusi žala, taip pat su gyvybės atėmimu susijusi žala atlyginama periodinėmis išmokomis arba visos žalos dydžio vienkartinė išmoka. Jeigu žala atlyginama periodinėmis išmokomis, tai šios išmokos indeksuojamos teisės aktų nustatyta tvarka.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad periodinėmis išmokomis priteisto išlaikymo sumos ir su nukentėjusio asmens suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu susijusi žala, taip pat su gyvybės atėmimu susijusia žala, atlyginamos periodinėmis išmokomis, yra indeksuojamos, vadovaujantis Periodinėmis išmokomis priteisto išlaikymo sumos ir atlyginamos žalos indeksavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 684.

Įvertinus pirmiau minėtų teisės aktų nuostatas, darytina išvada, kad Civiliniame kodekse, reglamentuojančiame žalos atlyginimo mokėjimą, nustatyta, kad su gyvybės atėmimu susijusi žala atlyginama periodinėmis išmokomis arba visos žalos dydžio vienkartinė išmoka. Jeigu žala atlyginama periodinėmis išmokomis, tai šios išmokos indeksuojamos teisės aktų nustatyta tvarka. Indeksavimas reiškia, kad dėl objektyvių priežasčių, pavyzdžiui, infliacijos, remiantis materialinės teisės norma (CK 6.288 straipsnio 3 dalimi), nustatytas žalos atlyginimo dydis turi būti

peržiūrimas. Indeksavimo priežastys yra objektyvios, su konkrečios prievolės šalimis nesusijusios aplinkybės. Reikalavimo indeksuoti periodines išmokas faktinis pagrindas ir tikslas yra tai, kad nukentėjusysis realiai gautų žalos atlyginimą, adekvatų tai situacijai, kuri buvo patyrus žalą, susijusią su gyvybės atėmimu (2007 m. vasario 5 d. LAT nutartis civ. b. Nr. 3K-3-33/2007).

Šiuo nagrinėjamu atveju draudikas pareiškėjai mokėtinas periodinių išmokų sumas apskaičiavo, atsižvelgdamas į skirtumą tarp pajamų, tenkančių išlaikytinėms, ir iš Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos gautų našlės ir našlaitės pensijų. Pirmiau minėtas skirtumas sudaro 109,84 Eur. Šiame kontekste svarbu pažymėti, kad teismai pripažįsta, jog periodinių išmokų suma turėtų būti indeksuojama pagal mokamos pensijos bei minimaliojo mėnesinio atlyginimo pokyčius (2008 m. rugsėjo 16 d. Vilniaus apygardos teismo sprendimas civ. b. Nr. 2-1707-41/08). Iš draudiko Lietuvos bankui pateiktų dokumentų matyti, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kelmės skyrius 2011 m. draudiką buvo informavęs apie tai, kad nuo 2006 m. sausio 5 d. iki 2011 m. liepos 31 d. pareiškėjai su dukra mokamų pensijų dydis keitėsi dėl pasikeitusio einamųjų metų draudžiamųjų pajamų ir bazinės pensijos dydžio. Pažymėtina, kad priteistų sumų nuvertėjimo laipsnį nustato valstybės, kurioje gyvena nukentėjusysis, teisės aktais patvirtinti tam tikrų laikotarpių indeksai, todėl indeksavimas, kaip ir minėta pirmiau, nepriklauso nuo konkrečių prievolės šalių (2007 m. vasario 5 d. LAT nutartis civ. b. Nr. 3K-3-33/2007).

Civilinio kodekso 6.288 straipsnio 3 dalis numato dvi žalos, susijusios su gyvybės atėmimu, atlyginimo mokėjimo alternatyvas, t. y. žala gali būti atlyginama periodinėmis išmokomis arba visos žalos dydžio vienkartinė išmoka. Taigi, įstatymų leidėjas suinteresuotam asmeniui suteikia diskrecijos teisę pasirinkti savo teisių gynimo, netekus maitintojo, būdą, t. y. ar reikalauti patirtą žalą atlyginti periodinėmis išmokomis, ar vienkartinė išmoka (CK 1.137 straipsnio 1 dalis nustato, kad asmenys savo nuožiūra laisvai naudojasi civilinėmis teisėmis, tarp jų ir teise į gynybą).

Atsižvelgiant į tai, kad žalos, netekus šeimos maitintojo, atlyginimo būdas periodinėmis išmokomis pareiškėjos buvo pasirinktas savo nuožiūra, remiantis žalos, susijusios su gyvybės atėmimu, atlyginimo klausimus reglamentuojančiomis teisės aktų nuostatomis ir aiškinančia teismų praktika, darytina išvada, kad pareiškėjai mokamos periodinės išmokos turi būti indeksuojamos pagal Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos mokamų pensijų pokyčius, t. y. atsižvelgiant į šių pensijų didėjimą arba mažėjimą.

Teismai aiškina, kad kas mėnesį mokamoms periodinėms išmokoms netekus maitintojų teisingai apskaičiuoti būtina nustatyti, kokio dydžio išlaikymą asmenys gavo iki įvykio ir kokio dydžio valstybės pašalpas jie gauna, nes tik tokiu būdu galima tinkamai realizuoti žalos atlyginimo pagrįstumo ir teisingo dydžio nustatymo principą (2010 m. lapkričio 24 d. Kauno apygardos teismo nuosprendis baudž. b. Nr. 1A-506-238/10). Administruojant pareiškėjos žalos bylos medžiagą, buvo nustatyta pajamų dalis, tenkanti pareiškėjai ir jos dukrai, bei Valstybinio socialinio draudimo fondo mokamų našlės ir našlaitės pensijų dydžiai. Draudikas periodinės išmokos dydį apskaičiavo atsižvelgdamas į pirmiau minėtų dydžių skirtumą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad draudikas pareiškėjai mokamą periodinę išmoką apskaičiavo, įvertinęs 2011 m. liepos 11 d. gautą Valstybinio socialinio draudimo fondo informaciją apie pareiškėjos gaunamas pašalpas netekus šeimos maitintojo nuo 2006 m. sausio 5 d. iki 2011 m. liepos 31 d. Lietuvos bankui pateiktoje ginčo nagrinėjimo medžiagoje nėra duomenų, patvirtinančių aplinkybę, kad nuo 2011 m. liepos 31 d. draudikas būtų peržvelgęs ir (arba) perskaičiavęs mokamas periodines išmokas arba vertinęs Valstybinio socialinio draudimo fondo informaciją apie pareiškėjos gautas pensijas nuo 2011 m. liepos 31 d. iki dabar. Todėl, vadovaujantis Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 6 punktu bei Civilinio kodekso 6.288 straipsnio 3 dalimi, taip pat tinkamu žalos atlyginimo pagrįstumo ir teisingo dydžio nustatymo principo realizavimu, t. y. atlyginti nukentėjusiajam žalą, adekvačią tai situacijai, kuri buvo patyrus minėtą žalą, darytina išvada, kad pareiškėjos reikalavimas, susijęs su periodinių išmokų indeksavimu, yra pagrįstas, todėl tenkintinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu bei šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.1 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Patenkinti pareiškėjos D. J. reikalavimą AAS „BTA Baltic Insurance Company“ indeksuoti mokamas periodines išmokas teisės aktų nustatyta tvarka.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie sprendimo rezoliucinės dalies 2-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Reguliuojamos rinkos priežiūros skyriaus
viršininkas, pavaduojantis Finansinių paslaugų
ir rinkų priežiūros departamento direktorių

Vaidas Cibas